

2.2.2026

Tietosuojavaltuutetun lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle ympäristönsuojelulain, vesienhoidon ja merienhoidon järjestämisestä annetun lain ja luonnonsuojelulain mukaisista tietovarannoista

Tietosuojavaltuutettu toteaa, että HE-luonnoksessa ehdotetut muutokset pyrkivät nimenomaisesti huomioimaan ne vaatimukset, jotka tulevat EU:n yleisestä tietosuoja-asetuksesta ja sitä täydentävästä kansallisesta tietosuojasääntelystä. Luonnoksessa hallituksen esitykseksi on kiitettävästi otettu huomioon paitsi voimassa oleva henkilötietojen suojaa koskeva sääntely, myös perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntö ja esimerkiksi Euroopan tietosuojaneuvoston ohje 07/2020 rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän käsitteistä yleisessä tietosuoja-asetuksessa.

Esimerkkeinä tietosuojasääntelyn huomioimisesta voidaan mainita, että HE-luonnoksessa ehdotettuja muutoksia lainsäädäntöön on monin paikoin arvioitu yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan mukaisten henkilötietojen käsittelyä koskevien periaatteiden kuten tietojen minimoinnin ja käyttötarkoitussidonnaisuuden, 6 artiklan mukaisten käsittelyperusteiden, kuten myös yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 2 ja 3 kohdan kansallisen liikkumavaran kannalta.

Oikeasuuntaiselta kuulostaa muun muassa se, mitä HE-luonnoksen sivulla 66 lausutaan muutosehdotusten vaikutuksista tiedonhallintaan: ”Esitys ei sisällä salassapitoperusteita muuttavia ehdotuksia, mutta ehdotettuun tietovarantosääntelyyn sisältyvät täsmennetyt säännökset viranomaisten oikeudesta saada tietovarantojen tietoja salassapitosäännösten estämättä aiheuttanevat tarpeen tarkistaa tiedonsaantioikeuksien toteuttamiseen liittyviä käytäntöjä ainakin joiltain osin. Tässä yhteydessä huomiota on kiinnitettävä nykyistä tarkemmin siihen, mihin lakisääteisen tehtävään kunkin viranomaisen oikeus perustuu ja onko kyse tämän lakisääteisen tehtävän kannalta välttämättömistä salassapidettävistä tiedosta”.

Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotettuihin tietovarantoihin sisältyvien henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteena olisi yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohta eli lakisääteinen velvoite [”käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi”]. Tietosuojavaltuutettu pitää myönteisenä, että HE-luonnosta laadittaessa on nimenomaisesti kiinnitetty huomiota myös 6 artiklan mukaisiin käsittelyperusteisiin ja toteaa tässä yhteydessä että, yleistä tietosuoja-asetusta tarkentavaa kansallista erityislainsäädäntöä on pidetty henkilötietojen käsittelyn perustuessa tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c tai e alakohtiin.

Rekisterinpitäjäys

Tietosuojavaltuutettu pitää erittäin myönteisenä, että eri viranomaisten rekisterinpitäjyyteen liittyvistä vastuista on pyritty säättämään aiempaa selkeämmin ja täsmällisemmin HE-luonnoksessa ehdotetulla tietovarantosäätelyllä. Tietovarannoista ja niihin liittyvistä rekisterinpitovastuista säättämisen julkilausuttuna tavoitteena on myös edistää rekisteröityjen oikeuksien toteutumista. Käytännössä tämä ilmenee muun muassa siten, että ehdotuksessa on määritelty kunkin tietovarannon rekisterinpitäjät tai yhteisrekisterinpitäjät sekä erikseen mainittu ne tahot, jotka toimisivat rekisteröityjen yhteyspisteinä.

Ehdotetun sääntelyn konkreettisena vaikutuksena on HE-luonnoksessa mainittu esimerkiksi se, että rekisteröidyt saisivat nykyistä helpommin säännöksistä tiedon siitä, mihin viranomaisiin tai viranomaiseen heidän tulisi kunkin tietovarannon osalta olla yhteydessä yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisten oikeuksiensa toteuttamiseksi. Lisäksi HE-luonnoksessa on arvioitu, että rekisteröityjen tietoisuus oikeuksiensa kohdistumisesta myös henkilötietoluonteen omaaviin paikkatietoihin voi lisääntyä, kun paikkatietojen henkilötietoluonne ja niiden julkaisemiseen yleisessä tietoverkossa liittyvä rekisterinpitovastuu tunnistetaan lainsäädännön ta-solla.”

Tietosuojavaltuutettu yleisellä tasolla toteaa, että rekisterinpitäjäksi tulee osoittaa sellainen taho, joka joko yksin tai yhdessä toisten kanssa määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot. Rekisterinpitäjän tulee tosiasiallisesti käyttää sille kuuluvaa määräysvaltaa ja kyetä toteuttamaan rekisterinpitäjälle kuuluvat velvoitteet. EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 26 artiklassa säädetään yhteisrekisterinpitäjistä, jotka määrittelevät yhdessä käsittelyn keinot ja tarkoitukset. Kyseisen artiklan mukaan rekisterinpitäjään sovellettavassa unionin tai jäsenvaltion lainsäädännössä voidaan määritellä yhteisrekisterinpitäjien vastuualueet henkilötietojen käsittelyssä. Järjestelystä on käytävä asianmukaisesti ilmi rekisterin yhteisten rekisterinpitäjien todelliset roolit ja suhteet rekisteröityihin nähden. Riippumatta järjestelyn ehdoista, kuten sääntelyssä erikseen mainitusta yhteyspisteestä, rekisteröidyn tulee voida käyttää tietosuoja-asetuksen mukaisia oikeuksiaan suhteessa kuhunkin rekisterinpitäjään ja kutakin rekisterinpitäjää vastaan.

Säilytysajat

Säilytysajoista ei HE-luonnoksessa ole säännöksiä lukuun ottamatta kirjanpottotietojen säilyttämistä koskevaa jätelain 118 a §:ää, jonka muutos ei kuitenkaan koskisi säilytysaikoja. Tämä vaikuttaisi olevan tietoinen valinta, jota on perusteltu muun muassa HE-luonnoksen sivuilla 113–114:

”Tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaan henkilö-tietoa on säilytettävä muodossa, josta rekisteröity on tunnistettavissa ainoastaan niin kauan kuin on tarpeen tietojenkäsittelyn tarkoitusten toteuttamista varten. Tietosuoja-asetuksen 25 artiklassa kuvattuihin sisäisrakennetun ja oletusarvoisen tietosuojan toteuttamiseen kuuluu muun muassa, että rekisterinpitäjä määrittelee käsiteltävien henkilötieto-

jen säilytysajat. Rekisterinpitäjän on huolehdittava, että niitä noudatetaan. Säilytysaikoja määriteltäessä rekisterinpitäjän tulee ottaa huomioon käsittelyyn liittyvä tarpeellisuusvaatimus. Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 2 ja 3 kohdassa säädetään mahdollisuudesta säätää kansallisia säännöksiä tietojen säilytysajoista. Perustuslaki-valiokunta on todennut, ettei ole estettä sille, että henkilötietojen suojaan liittyvät sääntelyn kattavuuden, täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimukset voidaan joiltain osin täyttää myös yleisellä Euroopan unionin asetuksella tai kansalliseen oikeuteen sisältyvällä yleislailla (PeVL 14/2018 vp, PeVL 2/2018 vp, PeVL 31/2017 vp).

Tiedonhallintalain 21 §:ssä säädetään tietoaineistojen säilytystarpeen määrittämisestä täydentäen sitä, mitä tietosuoja-asetuksessa on säädetty säilytysaikojen määrytyksestä. Säilytystarve pitää määritellä sellaisille tietoaineistoille ja asiakirjoille, joiden säilytysajasta ei ole säädetty laissa. Tiedonhallintalain 21 §:n sääntely on yleisen tietosuoja-asetuksen mahdollistamaan kansallisen liikkumavaran käyttöön liittyvää kansallista yleislaintasosta sääntelyä henkilötietojen säilytysajoista.

Esityksessä tarkoitettujen henkilötietojen säilytysaikojen osalta yleisen tietosuoja-asetuksen ja sitä täydentävän tiedonhallintalain sääntely katsottaisiin riittäviksi, eikä nimenomaisia tarkempia säilytysaikoja ehdotettaisi. Tämä olisi perusteltua, kun otetaan huomioon kyseessä olevien henkilötietojen luonne ja niiden käsittelystä aiheutuvien riskien vähäisyys. Kyse ei ole arkaluonteisista tiedoista, vaan sellaisista välittömistä ja välillisistä henkilötiedoista, joiden osalta käsittelyn käyttötarkoitukset liittyvät keskeisesti eri ympäristösäädösten täytäntöönpanon valvontaan ja muihin viranomais tehtäviin. Henkilötietojen käsittelyssä ei myöskään käytetä riskialtista teknologiaa.”

Nykyistä vesilain 12 luvun 2 §:ää on ehdotettu HE-luonnoksessa muutettavaksi siten, että sen 2 momentista poistettaisiin säännös siitä, että vesiyhteisön jäsentä koskevat tiedot on poistettava viiden vuoden kuluessa jäsenyyden päättymisestä. Säännöskohtaisten perustelujen (s. 86) mukaan ”yleisen tietosuoja-asetuksen ja tiedonhallintalain sääntelystä poikkeavalle henkilötietojen säilytysaikoja koskevalle erityissääntelylle ei ole tarvetta, kun otetaan huomioon kyseisten henkilötietojen luonne ja niiden käsittelystä aiheutuvien riskien vähäisyys. Viiden vuoden määräajan poisto tarkoittaisi, että rekisterinpitäjä määrittäisi henkilötietojen säilytysajat yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan e alakohdan ja tiedonhallintalain 21 §:n perusteella”. HE-luonnoksen sivulla 35 kerrotaan tähän liittyen, että nykytila on ollut se, että vain vesilakiin sisältyy säännös vesiyhteisörekisterin henkilötietojen poistamisesta viiden vuoden kuluessa yhteisön purkautumisesta. Tämän kerrotaan kuitenkin olevan ”käytännössä mahdotonta toteuttaa asiakirjamuotoisista dokumenteista niin, että pystyttäisiin samalla varmistamaan USPA-asianhallintajärjestelmän tietojen eheys”.

Tietosuojavaltuutettu toivoisi huomiota kiinnitettävän siihen, että käsittelytoimien oletettua vähäriskisyyttä tai henkilötietojen luonnetta ei ole katsottu perusteiksi olla määrittelemättä säilytysaikoja. Tätä määrittelyä ei toki ole välttämätöntä tehdä kansallisen erityissääntelyn tasolla, mutta rekisterinpitäjän/yhteisörekisterinpitäjien tulisi se kuitenkin omassa toiminnassaan tehdä. Lisäksi tiedonhallintalain 21 §:ssä ei määritellä säilytys-

aikoja tarkemmin, vaan pelkästään luetellaan ne näkökohdat, jotka säilytysaikoja määriteltäessä olisi otettava huomioon. Myöskään EU:n yleisessä tietosuojasetuksessa ei ole määritelty tarkkoja henkilötietojen säilytysaikoja. Voidaan kuitenkin yleisellä tasolla toistaa ylempänä HE-luonnoksessakin todettu yleisen tietosuojasetuksen 5 artiklan 1 kohdan e alakohdan säännös säilytyksen rajoittamisen periaatteesta; henkilötietoja saa lähtökohtaisesti säilyttää muodossa, josta rekisteröity on tunnistettavissa, ainoastaan niin kauan kuin se on tarpeen tietojenkäsittelyn tarkoitusten toteuttamista varten.

Rekisterinpitäjän/yhteisrekisterinpitäjien olisi suunniteltava ja pystyttävä perustelemaan henkilötietojen säilytysajat tai ainakin niiden määrittelyn kriteerit. Lisäksi näistä tulisi olla dokumentaatiota. Yleisen tietosuojasetuksen johdantokappaleessa 39 todetaan muun muassa, että rekisterinpitäjän olisi asetettava määräajat henkilötietojen poistoa tai niiden säilyttämisen tarpeellisuuden määräaikaistarkastelua varten, jotta voidaan varmistaa, ettei henkilötietoja säilytetä pidempään kuin on tarpeen. Edellä mainitut seikat huomioiden tietosuojavaltuutettu pitäisikin suotavana, että henkilötiedot joko anonymisoidaisiin tai poistettaisiin silloin, kun niitä ei enää tarvita. Samalla kuitenkin on todettava, että joissain tilanteissa ehdotettujen tietovarantojen eheys saattaa edellyttää henkilötietojen pidempääkin säilyttämistä ainakin jossain muodossa.

Terminologia

Terminologian osalta tietosuojavaltuutettu toivoisi huomiota kiinnitettävän siihen, että EU:n yleisen tietosuojasetuksen 9 artiklan 1 kohdan mukaiset erityiset henkilötietoryhmät eivät kaikilta osin vastaa sitä arkaluonteisten tietojen määritelmää, joka sisältyi henkilötietolain (523/1999) 11 §:ään. HE-luonnoksessa säännönmukaisesti viitataan yleisen tietosuojasetuksen 9 artiklan tietoihin arkaluonteisina tietoina. Saattaisi kuitenkin olla selkeämpää viitata niihin erityisinä henkilötietoryhminä ja tarvittaessa avata käsitteen sisältöä ymmärrettävyyden parantamiseksi. Tämä huomio ei sinänsä liene HE-luonnoksessa ehdotettujen lakien kannalta keskeinen, koska tietosuojasetuksen 9 artiklan 1 kohdan mukaisia tietoja nimenomaan ei ole tallennettu nykyisiin tietojärjestelmiin eikä niitä ole suunniteltu tallennettavan myöskään HE-luonnoksessa ehdotettuihin tietovarantoihin.

Toisena puhtaasti terminologisena huomiona tietosuojavaltuutettu kiinnittäisi huomiota siihen, että yleisen tietosuojasetuksen 15 artiklan mukaiseen oikeuteen viitataan nykyään rekisteröidyn oikeutena saada tustua tietoihin eikä tarkastusoikeutena. Kyseessä on puhtaasti käännöstekninen muutos, jolla ei ole ollut tarkoitus muuttaa 15 artiklan sisältöä.

Allekirjoitus

Anu Talus
Tietosuojavaltuutettu

TIETOSUOJAVALTUUTETUN
TOIMISTO

Mari Heino
Ylitarkastaja

Asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi tarkistaa tarvittaessa tietosuojavaltuutetun toimiston kirjaamosta.

Yhteystiedot

Tietosuojavaltuutetun toimisto
Sähköposti: tietosuoja@om.fi
Postiosoite: PL 800, 00531 Helsinki
Puhelinvaihtel: 029 566 6700
Verkkosivut: tietosuoja.fi

